

Recorregut de recerca geològica, geoambiental i mineralògica per la comarca del Baix Llobregat: des d'Esparreguera al Coll de Ca n'Estruc, a l'Ermita del Puig, la Colònia Sedó i a Esparreguera

Josep Maria Mata-Perelló
Joaquim Sanz Balagué

XARAGALL

REVISTA DE CIÈNCIES DE LA CATALUNYA CENTRAL

n. 3

MARÇ 2014

Com citar l'article: Autor/s principal/s de la contribució. Títol de la contribució. Element d'enllaç (A:)* Títol de la revista [tipus de suport]: subtítol*. Edició o versió. Lloc de publicació: Editor, data de publicació, Localització de la contribució (vol, núm., pàg., ...). ISSN o altre identificador normalitzat. Notes* [Data de consulta] (obligatori per als documents en línia; opcional per als altres). Disponibilitat i accés (obligatori per als documents en línia; opcional per als altres).

RECORREGUT DE RECERCA GEOLÒGICA, GEOAMBIENTAL I MINERALÒGICA PER LA COMARCA DEL BAIX LLOBREGAT: DES D'ESPARREGUERA AL COLL DE CA N'ESTRUC, A L'ERMITA DEL PUIG, LA COLÒNIA SEDÓ I A ESPARREGUERA

Josep Maria Mata-Perelló

Museu de geologia Valentí Masachs, Escola Politècnica Superior d'Enginyeria de Manresa (EPSEM), Universitat Politècnica de Catalunya · BarcelonaTech (UPC), 08272 Manresa, Spain

Joaquim Sanz Balagué

Departament d'Enginyeria Minera i Recursos Naturals (EMRN), Escola Politècnica Superior d'Enginyeria de Manresa (EPSEM), Universitat Politècnica de Catalunya · BarcelonaTech (UPC), 08272 Manresa, Spain

Paraules clau: Sistema Mediterrani; materials paleozoics; Miocè; Patrimoni miner

Resum

Itinerari realitzat el dia 06 d'abril del 2013¹. El recorregut del present itinerari discorrerà, en la seva totalitat per una sola unitat geològica: pel Sistema Mediterrani (i més concretament, ho farà per dues de les quatre sotsunitats que el constitueixen: per la Depressió Prelitoral Catalana (per on s'iniciarà i finalitzarà el recorregut, a Esparreguera) i per la Serralada Prelitoral Catalana (per on es desenvoluparà la major part del recorregut). Així, l'itinerari s'iniciarà a la localitat d'Esparreguera, d'on s'anirà cap als voltants de la Colònia Sedó, per a retornar finalment a Esparreguera. Així, l'hauréu iniciat dintre de la Depressió Prelitoral Catalana, entrant després a la Serralada Prelitoral Catalana, per a finalitzar el trajecte de nou a la Depressió Prelitoral Catalana.

Per d'altra banda, el recorregut de l'itinerari, s'haurà desenvolupat totalment dintre de la comarca del Baix Llobregat i dintre del terme d'Esparreguera, exclusivament.

¹ Aquest itinerari constitueix una lleugera modificació del Recorregut de recerca geològica, geoambiental i mineralògica per la Comarca del Baix Llobregat: des d'Esparreguera a la Colònia Sedó i a Esparreguera

1. Objectius fonamentals

Els objectius fonamentals que es pretenen aconseguir en el recorregut d'aquest itinerari, es poden concretar en els següents aspectes generals:

1. Observació del Sistema Mediterrani, així com de les diferents sotsunitats que la constitueixen i per les quals discorre el recorregut del present itinerari.
2. Observació i descripció dels materials paleozoics (exclusivament del Silurià i de l'Ordovicià, així com de diversos afloraments granítics) i dels mesozoics (del Triàsic), amb un clar predomini dels primers. Aquests materials constitueixen el subsòl la Serralada Prelitoral Catalana, pels voltants de les poblacions per les quals discorrerà el recorregut de l'itinerari.
3. Observació i descripció dels materials terciaris neògens (i més concretament del Miocè), els quals formen part de la Depressió Prelitoral Catalana, i que nosaltres trobarem pels voltants d'Esparreguera. Molt sovint, aquests materials es troben recoberts per terrenys detrítics quaternaris.
4. Observació de les estructures locals d'aquests materials esmentats als paràgrafs anteriors, al llarg del recorregut de l'itinerari, així com de les relacions existents entre les sotsunitats que constitueixen el Sistema Mediterrani per aquests indrets (concretament per la Depressió Prelitoral Catalana i la Serralada Prelitoral Catalana).
5. Observació, si s'escau, de diverses explotacions mineres, antigues i actuals, situades al recorregut de l'itinerari.
6. Interpretació dels impactes mediambientals provocats per les explotacions mineres sobre el Medi Natural i sobre el Medi Ambient. I en tot cas de les restauracions dutes a terme per tal de corregir els impactes.
7. Observació de Patrimoni Geològic i del Patrimoni Miner, que anirem trobant al llarg d'aquest itinerari.

2. Antecedents bibliogràfics

Pel que fa al recorregut del present itinerari, existeixen alguns antecedents parcials, de tipus bibliogràfic referent a diferents parts del recorregut del mateix; es tracta de Mata-Perelló (1986, 1997, 2001, 2006, 2007, 2012a i 2012b). Trets d'aquests antecedents, no en tenim coneixement de cap altres.

Tot i així, farem esment d'un important treball de Solé Sabarís (1964), on es descriu un recorregut molt proper al que ara presentem, dintre d'un conjunt de recorreguts pels voltants de Barcelona.

Pel que fa a la descripció de les mineralitzacions de les comarques per les quals discorre l'itinerari, cal parlar d'un altre treball nostre, de Mata-Perelló (1991), relatiu al conjunt de les mineralitzacions catalanes en general, distribuïdes per comarques, i esmentant-se les corresponents al Baix Llobregat.

I, finalment, pel que fa a l'estructura geològica de la zona per la qual discorre l'itinerari, farem esment dels treballs de: Guimerà et al·tri (1982) i de RIBA et al·tri (1976). Tanmateix, farem esment de les fulles de IGME (1976a i 1976b) relativa a la zona per on discorre el recorregut del present itinerari.

També cal parlar del treball de Mata – Perelló i Font Soldevila (1995), relatiu a una proposta de geomuseu per aquesta zona.

Tots aquests treballs referenciats, i d'altres, figuren esmentats per ordre alfabètic a l'apartat dedicat a la bibliografia.

3. Recorregut de l'itinerari

L'inici del recorregut de l'itinerari, s'iniciarà a la població d'Esparreguera (situada al Baix Llobregat, com l'anterior). Prop del poble es realitzaran dues aturades, les primeres d'aquest recorregut. Tot seguit, el recorregut continuarà a peu, per la Serra de Mas Mercadé – Serra de Rubió, fins arribar a Can Vinyals i a la Colònia Sedó. Posteriorment, des d'aquí, el recorregut retornarà cap a Esparreguera, per on finalitzarà.

4. Advertiment previ

Com en altres recorreguts de recerca geològica i mineralògica ..., aquest constarà de diverses parades. Però, sols si es disposa del temps suficient, podrà efectuar-se passant per totes les parades i filloles. En cas contrari, recomanem prescindir de les anomenades parades - condicionals.

Pel que fa als camins per on transitarà el recorregut de l'itinerari, cal dir que en general es trobaran en bones condicions. Tot i així, sempre que sigui possible, recomanem demanar la màxima informació, en relació al estat real dels camins. També cal dir que la major part d'aquest recorregut el farem a peu.

En qualsevol cas, cal tenir sempre una cura molt especial de respecte a la natura, al llarg de tot el recorregut; de l'itinerari.

5. Descripció de l'itinerari

Com ja es habitual, s'estructurarà en una sèrie d'estacions (parades o aturades), en les qual es faran descripcions geològiques o mineralògiques, si s'escau. En cada cas s'indicarà el número del mapa topogràfic a escala 1:50.000 on es troba l'indret.

En aquest cas, el recorregut de l'itinerari passarà exclusivament per un dels fulls del mapa anterior. Concretament ho farà pel full 392 (o de Sabadell) de l'"Instituto Geográfico y Catastral", realitzat a l'escala de 1:50.000.

Així doncs, la relació i descripció de les aturades que componen aquest itinerari, és la següent:

5.1. Parada 1. Camí de Can Font, (terme municipal d'Esparreguera, comarca del Baix Llobregat, subcomarca del Baix Llobregat - Nord). (Full 392).

El recorregut de l'itinerari l'iniciarem a la població d' **Esparreguera**, des d'aquí, ens caldrà sortir pel *camí vell de Collbató*, Així arribarem a les proximitats del *Pla de Can Font*., abans d'arribar-hi, ens caldrà fer una nova aturada, a uns 1 Km, del poble.

En aquest recorregut, inicialment hem anat trobant afloraments dels materials que formen part de la *Depressió Prelitoral Catalana*, on estem ara situats. Aquests materials miocènics han quedat recoberts per terrenys detrítics quaternaris. Aquests materials són els que ara apareixen a la mateixa vora del camí, on es possible veure interessants exemples de *podosòls*. (fotografia 1).

Fotografia 1. Podosòls a la bora del camí

5.2. Parada 2. *Pla de Can Font*, (terme municipal d'Esparreguera, comarca del Baix Llobregat, subcomarca del Baix Llobregat - Nord). (Full 392).

Després de fer l'aturada anterior, cal continuar cap a les proximitats del *Pla de Can Font*. Aquí ens caldrà fer una nova aturada, aproximadament a uns 0'5 Km de l'anterior.

En aquest breu recorregut, haurem anat trobant afloraments dels materials quaternaris esmentats a la parada anterior, concretament dels anomenats podosòls, que pràcticament haurem trobat fins al lloc de la present aturada.

Des d'aquest indret, es pot veure una ampla panoràmica del *Torrent de Roques Blaves*, per sobre del qual estem situats. Així es veuen interessants exemples de *xaragalls* desenvolupats

sobre aquests materials. Al respecte d'aquests, cal dir que es tracta de llicorelles trinxades per la *falla Nord del Vallès –Penedès*, de color blavós. (fotografia 2).

En relació a la falla, hem de dir que no la veiem, encara que estem situats davant de la seva *bretxa de falla*: les llicorelles trinxades que hem acabat d'esmentar. Aquesta falla posa en contacte les llicorelles paleozoiques situades al Nord d'on ara som, i els materials detrítics del Miocè, situats al Sud. Les primeres es troben a la *Serralada Prelitoral Catalana*; mentre que les segones es troben a la *Depressió Prelitoral Catalana*.

Per d'altra banda, des d'aquest indret es pot veure una interessant *finestra tectònica*, ja que per sota de les pissarres, apareixen (al fons del barranc) uns materials rogenços amb gresos i calcolutites, que pertanyen al Triàsic Inferior, al Buntsandstein.

Tanmateix, mirant a l'altra banda del torrent, es pot veure una falla que posa en contacte els materials rogenços del Buntsandstein amb les llicorelles de l'Ordovicià. La falla es vertical i es fa palesa a diferents zones, enfront nostre. (fotografia 3).

Fotografia 2 .
Xaragall de Roques Blaves, Esparreguera

Fotografia 3.
Falla vertical entre materials paleozoics (dreta, grisos) i mesozoics del triàsic inferior (a l'esquerra, rogenços)

Des d'aquest lloc es pot gaudir de l'observació (a l'altra banda del torrent) dels diferents materials triàsics, donant lloc a un interessant tall. Així, sobre els gresos i calcolutites rogenques del Triàsic Inferior (del Buntsandstein), es poden veure els diferents trams del Triàsic Mitjà: les calcàries i dolomies del Muschelkalk Inferior, els gresos i calcolutites roges del Muschelkalk Mig i les calcàries i dolomies del Muschelkalk Superior, al Coll de Can Colomer. (fotografia 4).

Tanmateix, per darrera de tots els materials anteriors, es poden veure els nivells de conglomerats i bretxes calcàries de l'Eocè, tot formant part de Montserrat. Precisament, aquesta muntanya es fa ja clarament palesa per darrera dels materials mesozoics, tot i que entre uns i altres hi ha la Riera de la Salut, que baixa al Llobregat pels voltants de Ca n'Estruc.

Fotografia 4

Sèrie triàsica al torrent de Mas Mercader. A la part baixa hi ha els materials del Buntsadsteim (amb gresos i calcolutites). Per sobre les calcaries i dolomies del Muschelkalk Inferior, més amunt el terrenys rogenços del Muschelkalk Mig (amb gresos i calcolutites). I més amunt a l'esquerra, els terrenys carbonatats del Muschelkalk Superior. Per sobre de tots, al darrere, els conglomerats de l'Eocè, de Montserrat.

Finalment, cal dir que aquest paratge on ara som, és un indret molt interessant del nostre *patrimoni geològic*, que cal conservar adequadament.

5.3. Parada 3 – Condicional. Pedrera de Can Rubió, (terme municipal d'Esparreguera, comarca del Baix Llobregat, subcomarca del Baix Llobregat - Nord). (Full 392).

Després de realitzar la parada anterior, cal efectuar un recorregut a peu, anant cap el Torrent de Can Mercader, cap el Nord d'on ara som, efectuant un petit recorregut pel Pla de Can Font, per sobre de la capçalera del Torrent de Ribes Blaves, que va quedant al llevant d'on ara som. Així, des de la parada anterior, trobarem un camí que procedeix de Can Rubio, que es dirigeix cap a l'Est. En arribar a l'indret de l'aturada, haurem efectuat un recorregut a peu, de poc més de 0'5 Km, aproximadament.

En aquest recorregut, hem trobat afloraments dels materials rogenços del Buntsandsteim, ja que hem sobrepassat la Falla Septentrional del Vallès – Penedès, trobant-nos ara a la Serralada Prelitoral Catalana. Sobre aquests nivells de gresos i calcolutites rogenques, es comencen a

trobar els nivells carbonatats del Muschelkalk Inferior. Aquests nivells apareixen quan el camí canvia de direcció.

Aquí, en aquest indret hi ha una antiga pedrera, on es van explotar aquests materials carbonatats, les calcaries triàsiques, per tal d'ésser emprades com a àrids per a la construcció. Aquesta pedrera, de petites dimensions, es troba aturada des de fa força anys.(fotografia 5).

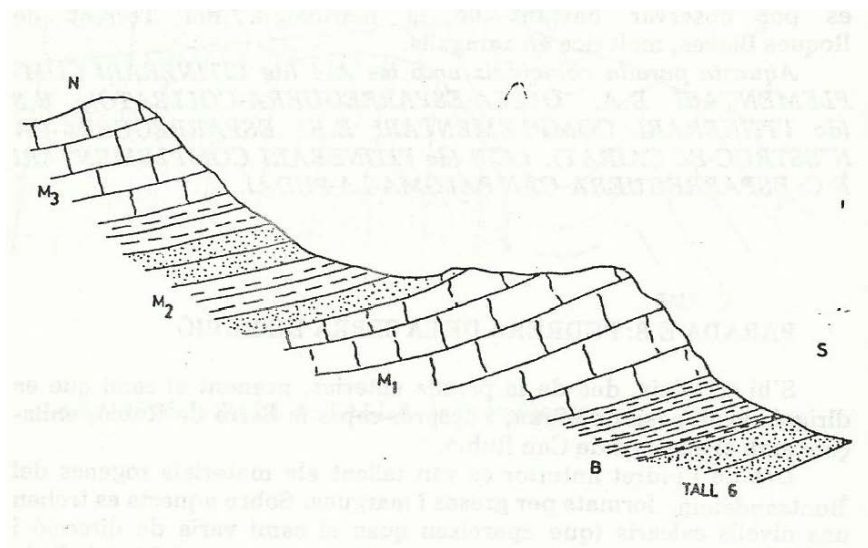
Fotografia 5. Pedrera de Can Rubió. Calcaries del Muschelkalk Inferior

5.4. Parada 4. Collet Del Camí De Can Estruch, (terme municipal d'Esparreguera, subcomarca del Baix Llobregat - Nord). (Full 392).

Després de realitzar la parada anterior, cal continuar pel camí ascendent que es dirigeix cap el Nord. En arribar dalt, farem una nova aturada, aproximadament a uns 200 metres de la parada anterior.

En aquest recorregut, poc després de deixar la pedrera, començarem a trobar uns materials rogencs, amb afloraments de gresos i calcutites. Aquests materials pertanyen al Muschelkalk Mig. Més amunt, prop de la torre de conducció elèctrica, començarem a trobar uns nivells carbonatats, que pertanyen al Muschelkalk Superior.

Així, haurem vist afloraments de bona part del Triàsic (exceptuant als materials del Keuper). Tots aquests terrenys constitueixen un típic *relieve en cuesta*, que es pot veure a l'esquema 1. Tanmateix es pot observar a la fotografia 4.

ESQUEMA 1. El materials triàsics de la Serra de Rubió, torrent de Cal Mercader (de MATA – PERELLÓ 1986)

Mirant cap el Nord, es pot veure la part central i frontal de Montserrat, i darrere seu, amplis sectors de la *Depressió Central*. Forman part uns i altres de la *Depressió Geològica de l'Ebre*. Al fons de la qual, en dies clars, es poden veure els relleus més meridional dels Pirineus. (fotografia 6).

Fotografia 6 El Llobregat entre Montserrat i el Pla de les Bruixes. Al fons els relleus de la Depressió Geològica de l'Ebre, al Bages

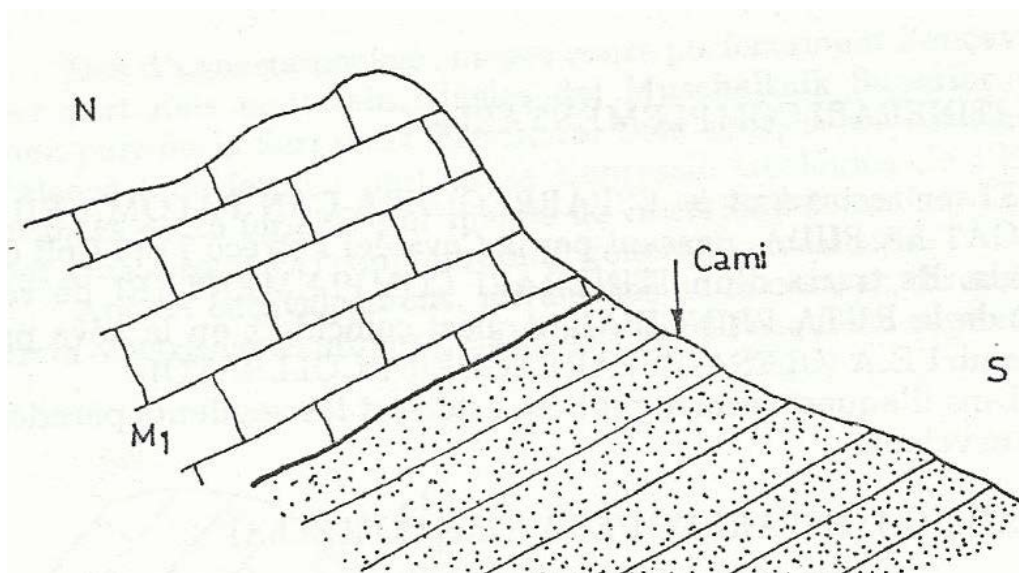
Per d'altra banda, des d'aquest indret (en dies clars), mirant cap el Sud es pot veure l'estructura del *Sistema Mediterrani*. Així, és possible veure la *Depressió Litoral*, per les zones de Badalona i sant Adrià del Besòs. També i millor, es pot veure la *Serralada Litoral*, amb els relleus de Collserola i de Garraf. Al mateix temps, es pot veure la *Depressió Prelitoral*, amb amplis sectors del Penedès i de Garraf. I finalment es pot observar la *Serralada Prelitoral*, on estem ara situats.

5.5. Parada 5 - Condicional. Camí de la Cova del Petrecó / Barranc de Mas Mercader, (terme municipal d'Esparreguera, comarca del Baix Llobregat, subcomarca del Baix Llobregat - Nord). (Full 392).

Després de realitzar la parada anterior, cal retrocedir fins a la part més baixa del Torrent de Mas Mercader, fins a les immediacions de la **PARADA 3**. Més avall, trobarem el camí que es dirigeix cap a llevant. Aquest camí es dirigeix cap a la Cova del Petrecó i cap a Can Paloma. En trobar aquest camí, farem una nova aturada. A uns 100 metres d'agafar-lo i a uns 300 metres de la parada anterior.

A l'inici d'aquest camí, hem trobat els materials triàsics del Buntsandstein, amb nivells de gresos i de calcutites rogenques. Després, per sobre del camí, haurem tornat a trobar els nivells carbonatats del Muschelkalk Inferior, amb calcaries i dolomies. Aquests són els materials que apareixen a l'indret de l'aturada. Tanmateix, en aquest recorregut, haurem trobat una explotació dels nivells carbonatats, similar a la de la PARADA 3, però una mica més gran. Per d'altra banda, es fan palesees altres explotacions d'aquests materials, per sobre d'on ara ens trobem.

Des d'aquest indret, es pot veure com aquests materials triàsics, els del Buntsandstein i els del Muschelkalk Inferior, delimiten un clar relleu en cuesta, que es pot veure representat a l'esquema 2. I també a la fotografia 7.

ESQUEMA 2. Relleu en costa dels materials del Buntsansteim i del Muschelkalk Inferior

Fotografia 7 Camí de la Cova de Petrecó.

Els materials rogenços (gresos i calcolutites) del Buntsandsteim al Coll de les Pruneres. Per sobre d'ells hi ha les calcaries i dolomies del Muschelkalk Inferior

Molt sovint, entre els materials rogenços del Buntsandsteim, haurem trobat nivellets de totalitats grisenques i verdoses alhora, rics en GLAUCONITA. Aquests nivellets representen fases reductores, entre un conjunt oxidant.

Per d'altra banda, en aquest trajecte, mirant cap al SE, haurem vist els aixaragallaments de la milonita de falla, dels que ja hem parlat a la PARADA 2, d'aquest itinerari, per les immediacions del *Pla de Can Roca*.

5.6. Parada 6 - Condicional. Collet de Pruneres, (terme municipal d'Esparreguera, comarca del Baix Llobregat, subcomarca del Baix Llobregat - Nord). (Full 392).

Després de realitzar la parada anterior, cal continuar pel camí que es dirigeix cap a llevant, cap a la Cova del Petrecó i cap a Can Paloma. En arribar a un collet (Collet de Pruneres), si s'escau, farem una nova aturada, a uns 0'2 Km de l'anterior.

En aquest recorregut, hem continuat trobant afloraments dels materials triàsics del Buntsandsteim, amb gresos i calcolutites rogenques. Aquests materials es troben situats sota dels nivells carbonatats del Muschelkalk Inferior. Precisament, prop del collet, hem començat a tallar afloraments d'aquests materials. Així, ara al collet, estem veient aquests materials rogenços, i per sobre nostre els trams carbonatats.

Precisament prop d'aquest indret, entre aquests materials carbonatats hi ha una petita mineralització, molt difícil de reconèixer. Així, hi ha presència minoritària de GALENA i de GOETHITA (LIMONITA). I més majoritària de CALCITA

5.7. Parada 7. *Ermita de la Mare de Déu del Puig*, (Colònia Sedó, Terme Municipal d'Esparreguera, Comarca Del Baix Llobregat - Nord). (Full 392)

Des de la parada anterior, caldrà baixar cap a les immediacions de la *Colònia Sedó*, apropant-nos a l'*Ermita de la Mare de Déu del Puig*. En arribar-hi farem una nova aturada aproximadament a uns 1'2 Km de l'aturada anteriorment realitzada.

En aquest recorregut hem trobat afloraments dels materials esmentats a l'aturada anterior, tot i que es troben recoberts per terrenys detrítics quaternaris. Tanmateix, haurem vist *derrubis de pendent*, amb blocs de calcaries. Més avall, començarem a circular entre afloraments dels materials grisencs del Paleozoics, amb afloraments de pissarres i esquistos de l'Ordovicià.

Més avall, haurem trobat afloraments dels materials detrítics quaternaris del Pleistocè i de l'Holocè, formant part de les terrasses del proper riu Llobregat. Aquests són els materials que apareixen a l'indret de l'aturada, a l'explanada on es troba l'ermita. (fotografia 8).

Fotografia 8. Aspecte de l'ermita del Puig, amb els materials de construcció, extrets d'afloraments propers

En aquest indret es pot gaudir de l'observació d'una interessant mostra de l'arquitectura romànica. Al respecte, cal dir que han estat utilitzats uns materials carbonatats quaternaris (travertins). Tanmateix s'han utilitzat altres materials procedents d'afloraments del proper triàsic (gresos del Buntsandstein) i calcaries (del Muschelkalk).

5.8. PARADA 8. CAMI A LA COLÒNIA SEDÓ. BARRANC DE ROQUES BLAVES, (Colònia Sedó, terme municipal d'Esparreguera, comarca del Baix Llobregat - Nord). (Full 392).

Després de fer l'aturada anterior, cal continuar cap a la **Colònia Sedó**, per tal d'arribar-hi. Així, cal agafar el camí de terra que condueix cap el *Barranc del Puig* (o *Barranc de Roques Blaves*). En arribar-hi, farem una nova aturada, a uns 250 metres de l'anterior.

En aquest recorregut, hem anat trobant els materials esmentats al recorregut cap a l'aturada anterior. Tot i això, van predominar els materials detrítics quaternaris que cobreixen als afloraments paleozoics, concretament als nivells de les pissarres i dels esquistos de l'Ordovicià. Tot i així, en arribar a aquest indret es fa palès un aflorament de la *milonita de la falla del Vallès – Penedès*. En efecte, es tracta d'un aflorament de les *pissarres trinxades*, com a conseqüència de la falla. Aquests materials formen alhora uns interessants aixaragallaments. Gairebé es pot dir que els materials detrítics quaternaris han fossilitzat la falla.

5.9. Parada 9 - Condicional. Teuleria de La Colònia Sedó, (Colònia Sedó, terme municipal d'Esparreguera, comarca del Baix Llobregat, subcomarca del Baix Llobregat - Nord). (Full 392).

Després de realitzar l'aturada anterior, cal anar cap a la propera **Colònia Sedó**, per tal d'arribar a ella i fer una nova aturada del recorregut. Aquí, farem una nova aturada, just quasi a l'entrada de la Colònia. Així, hauréu recorregut uns 0'2 Km més.

Aquest indret es troba situat a la Depressió Prelitoral Catalana. Així, per arreu es veuen afloraments dels materials miocènics superiors que la reblen per aquests indrets. Tot i que ens trobem molt a prop del contacte d'aquesta unitat geològica amb la Serralada Prelitoral Catalana. Així, que des de la parada anterior, hem passat de la Serralada a la Depressió

Des d'aquí, mirant cap el NW es veu la antiga xemeneia de la Teuleria de la Colònia Sedó. Constitueix un element del Patrimoni Miner de la comarca del Baix Llobregat. (fotografia 9). Per d'altra banda, cal dir que possiblement s'aprofitaven uns nivells argilosos miocènics, intercalats entre els trams detrítics que afloren per arreu.

Fotografia 9. Xemeneia de l'antiga Teuleria de la Colònia Sedó (Esparreguera)

5.10. Parada 10. Carretera a Olesa de Montserrat, immediacions de la sortida de la colònia, (Colònia Sedo, terme municipal d'Esparreguera, comarca del Baix Llobregat - Nord). (Full 392).

Després de fer l'aturada anterior, cal sortir de la **Colònia Sedo**, tot anant cap a la carretera C – 1414. Així, després d'efectuar un recorregut proper als 250 metres, farem una nova aturada, dintre d'aquest itinerari

En aquest recorregut, haurem anat trobant afloraments dels materials detrítics del Miocè. Aquests materials es troben inicialment molt inclinats, propers a la *Falla del Vallès – Penedès* (o *Falla Septentrional de la Depressió Prelitoral Catalana*), de la que hem parlat molt breument a l'aturada anterior. Ara ens estem allunyant d'aquesta fractura.

Mol sovint, aquests materials miocènics es troben recoberts per terrenys detrítics quaternaris, com succeeix pels indrets on estem situats en aquesta aturada i també al llarg del recorregut que hem acabat de fer.

Pel que fa als terrenys miocènics, cal dir que són eminentment detrítics, amb algunes intercalacions de gresos (i fins i tot de nivells d'argiles). Tot i així, el conjunt és eminentment de caràcter detrític, amb nivells de bretxes i de conglomerats.

En aquest indret, es poden veure varies fractures que travessen als materials miocènics esmentats al paràgraf anterior. Es tracta de fractures molt inclinades, ja que cal considerar que els materials tenen una clara vergència cap al Sud, com a conseqüència de la fractura esmentada anteriorment, la qual produeix el basculament cap el Nord d'aquests materials miocènics (just on es troba l'esmentada fractura). (fotografia 10).

Fotografia 10. Un aspecte dels materials miocènics, amb el seu fort cabussament cap el Sud, amb trams de conglomerats i de gresos. Alhora, observació de la fractura que els talla, amb el seu desplaçament

5.11. Parada 11. Antiga explotació d'àrids restaurada de la Colònia Sedó, (Colònia Sedo, terme municipal d'Esparreguera, comarca del Baix Llobregat - Nord). (Full 392).

Després de fer l'aturada anterior, cal continuar cap a la carretera C – 1414, seguint per la carretera local que hem agafat a la Colònia Sedó. Aproximadament, a uns 100 metres de l'anterior, farem una nova aturada.

En aquest breu recorregut, hem trobat afloraments dels materials esmentats al recorregut cap a l'aturada anterior. Aquests materials afloren en aquest indret. Aquí, han estat explotats, per tal de beneficiar els materials detrítics, com a àrids per a la construcció. L'explotació es troba totalment aturada i en bona part restaurada. (fotografia 11).

Fotografia 11. Antiga explotació d'àrids restaurada. Tot i així, gràcies a l'explotació, encara es poden veure els materials detrítics del Miocè Superior, veient-se la seva estructura i el seu cabussament generalitzat cap el Sud

5.12. Parada 12. Carretera de la Colònia Sedó a Olesa de Montserrat, immediacions del Km 1'5, (Colònia Sedo, terme municipal d'Esparreguera, comarca del Baix Llobregat - Nord). (Full 392).

Després de fer l'aturada anterior, cal continuar cap a Olesa de Montserrat, per la carretera que eix de la **Colònia Sedo**. Poc després de recórrer 1 Km (aproximadament), farem una nova aturada, dintre d'aquest itinerari.

En aquest recorregut hem tornat a trobar els afloraments dels materials quaternaris que cobreixen als cenozoics (miocènics, de la *Depressió Prelitoral Catalana*), que ja hem vist a part del recorregut cap a la parada anterior. Així, fins a l'indret de l'aturada es van tallant els materials miocènics, formats per nivells de gresos i de conglomerats, amb un fort cabussament cap al Sud, com a conseqüència de la propera *falla nord del Vallès-Penedès* (que bascula cap el Nord, per on es troba el bloc aixecat de l'esmentada fractura) de la qual hem parlat a les darreres aturades. Aquests materials cada cop es troben menys inclinats, a mida que anem cap al Sud, allunyant-nos de l'esmentada falla.

També cal dir que sovint aquests materials es troben recoberts per altres materials detrítics, discordants amb ells, els quals formen part de les terrasses quaternàries del riu Llobregat; així com per d'altres (també quaternaris), de "derrubis de pendent".

Per d'altra banda, molt sovint entre aquests materials es troben algunes falles, com les que es veuen a l'indret de la present aturada. Així en aquest lloc es troben diverses fractures, ara se'n poden veure dues falles, molt inclinades, inverses. (fotografia 12).

Fotografia 12. Falla inversa de les immediacions del Km 1,5

5.13. Parada 13. Les Balmes Del Fabricó, (Colònia Sedo, terme municipal d'Esparreguera, comarca del Baix Llobregat - Nord). (Full 392).

Després de realitzar l'aturada anterior, cal continuar cap a Olesa de Llobregat, tot seguint la carretera que hem agafat a la *Colònia Sedo*. Poc abans d'arribar a la seva cruïlla amb la C-1414 (a menys de 100 metres de la mateixa), ens caldrà fer una nova aturada, a poc menys de 1'5 Km de l'anteriorment realitzada.

Tot aquest breu recorregut, s'efectua íntegrament per entre els materials cenozoics i quaternaris que constitueixen la *Depressió Prelitoral Catalana*, on ara ens trobem. Tot i així, la major part del recorregut s'ha efectuat entre afloraments detrítics del segon.

Malgrat això, a l'indret on ara som, es fa palès un interessant aflorament de travertins quaternaris, situats sobre els sediments detrítics miocènics. Dintre dels travertins s'ha desenvolupat un carst, que ha donat lloc a la formació d'una sèrie de coves, generalment petites, que constitueixen les anomenades "*Balmes del Fabricó*". FOTOGRAFIA 13.

FOTOGRAFIA 13. Un aspecte de l'entrada a les coves i del travertí.

Prop d'aquest, hi ha altres afloraments de travertins quaternaris, situats per sobre dels materials miocènics, i que es troben generalment a més alçada que el que es localitza a la present parada. Sobre dels altres afloraments, també s'han desenvolupat estructures càrstiques similars a la que acabem de veure.

Per d'altra banda, des d'aquest indret, i mirant cap al NE, es pot veure en primer terme la terrassa baixa del riu Llobregat, sobre el que s'ha situat el Polígon Industrial d'Olesa; així com la terrassa mitja, sobre la qual ha anat creixent la població. Més enllà, es poden veure els relleus paleozoics (en primer terme, ardonits), i els mesozoics del Triàsic (en segon terme, i més escarpats). Fins i tot, dintre d'aquest darrer, es poden distingir clarament els trams que el constitueixen. Al respecte, cal dir que tots aquests materials formen part de la *Serralada Prelitoral Catalana*, i més concretament dels relleus del Puig Cendrós i del Puig Ventós, entre altres indrets, dintre del veí terme d'Olesa de Montserrat.

5.14. Parada 14 - condicional. Església parroquial d'Esparreguera, (terme municipal d'Esparreguera, comarca del Baix Llobregat). (Full 392).

Després de fer l'aturada anterior, cal continuar, ascendint ara cap a **Esparreguera**, per un camí de terra. En arribar-hi, es pot fer una nova aturada, si s'escau. Aquesta caldrà fer-la al lateral de l'Església Parroquial, recentment restaurada. Així, haurem recorregut poc més de 1 Km des de la parada anterior.

En aquest recorregut. Hem anat trobant els materials detrítics del quaternari i del Miocè. Aquests materials estan explotats a diversos indrets, per sota del poble d'Esparreguera, i per sota del camí que hem utilitzat per anar de la Colònia Sedó a Esparreguera.

Més amunt, en arribar a l'Església Parroquial d'Esparreguera, podem veure com aquesta ha estat construïda amb blocs de conglomerats montserratins, la qual cosa constitueix un exemple quasi únic, en aquest tipus de construccions. Així, per arreu es poden veure els materials pinyolencs, a l'esmentada església. (fotografia 14).

FOTOGRAFIA 14. Lateral de l'església, amb els conglomerats emprats a la construcció.

Aquí finalitza el recorregut de l'itinerari.

6. Referències Bibliogràfiques

GUIMERÀ, J. et altri (1992).- Geologia (II), Història Natural dels Països Catalans, Vol.2, 547 pag. *Enciclopèdia Catalana*, S.A. Barcelona

IGME (1975).- Explicación del Mapa Geológico de España, a escala 1:50.000. Segunda serie. Hojas número: 391 (Igualada), *IGME*. Madrid

MATA - PERELLÓ, J.M. (1986).- Itineraris geològics per Esparreguera i Collbató. *Xaragall*, nº 11. 37 pag. Manresa

MATA - PERELLÓ, J.M. (1991).- Els Minerals de Catalunya. *Arxius de la Secció de Ciències*, t. XCIII, 442 pag. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona

MATA-PERELLÓ, J.M. (1997).- Recerca Geològica i Mineralògica per les comarques del Baix Llobregat i del Vallès Occidental: des de Castellbisbal a Martorell i a Esparreguera. *Inèdit*, 12 pàgines. Manresa

MATA-PERELLÓ, J.M. (2001).- Recorregut de recerca geològica i mineralògica per les comarques del Baix Llobregat i del Vallès Occidental: des de Terrassa i Castellbisbal a Sant Cugat del Vallès i al Papiol, i des de Martorell a Olesa de Montserrat i a Esparreguera. *Algeps*, sèrie B, nº 159, 14 pag. Manresa

MATA-PERELLÓ, J.M. (2006).-).- Recorregut de recerca geològica, geoambiental i mineralògica per les comarques del Baix Llobregat i d'Anoia: des d'Esparreguera a Piera i a la Pobla de Claramunt. *Inèdit*. 14 pàgines. Manresa

MATA-PERELLÓ, J.M. (2007).- Recorregut de recerca geològica, geoambiental i mineralògica per les comarques del Baix Llobregat i d'Anoia: des d'Esparreguera a Piera i a la Pobla de Claramunt. *Inèdit*. 14 pàgines. Manresa

MATA-PERELLÓ, J.M. (2012a).- Recorregut de recerca geològica, geoambiental i mineralògica per les comarques del Baix Llobregat i d'Anoia: des d'Olesa de Montserrat i Esparreguera a Pierola, Piera, Vallbona i a Capellades. *Inèdit*. 14 pàgines. Manresa

MATA-PERELLÓ, J.M. (2012b).- Modificacions al recorregut de recerca geològica, geoambiental i mineralògica per les comarques del Baix Llobregat i d'Anoia: des d'Olesa de Montserrat i Esparreguera a Pierola, Piera i a Vallbona d'Anoia. *Inèdit*. 12 pàgines. Manresa

MATA-PERELLÓ, J.M. i FONT SOLDEVILA, J. (1995).- El "Ecomuseu del riu Anoia", un instrumento didáctico para la enseñanza de la geología. *1ª Reunión de la Comisión de Patrimonio Geológico de la Soc. Geol. España. Geogaceta*, nº 20, 10 pag. Madrid

RIBA, O. (1967).- Resultados de un estudio sobre el terciario continental de la parte Este de la Depresión Central Catalana. *Acta Geológica Hispánica*, t.. 2, Vol.1, pp. 3-8. Barcelona

RIBA, O. et altri (1976).- Geografia Física dels Països Catalans, *Edit. Ketres*, 254 pàgines. Barcelona

SOLÉ SABARÍS, L. (1964).- Geologia de los alrededores de Barcelona. *Colección la "Nueva Geografía"*, Minist. de Educ. Nacional. 135 pag. Barcelona